

בש"פ 5984/18 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5984/18

לפני:

כבוד השופט י' אלרון

המבקש:

פלוני

נ ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט
המחוזי מרכז (סגן הנשיא י' שפסר והשופטות ד' מרשק
מרום ו-נ' בכור) בעפ"ג 31221-12-17 מיום
22.4.2018

בשם המבקש:

עו"ד יעקב שקלאר

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגן הנשיא י' שפסר והשופטות ד' מרשק מרום ונ' בכור) בעפ"ג 31221-12-17 מיום 22.4.2018, בגדרו נדחה, בהסכמת המבקש, ערעורו על פסק דינו וגזר דינו של בית משפט השלום בכפר סבא (השופטת מ' גרינברג) בת"פ 53640-11-15 מיום 5.7.2017 ומיום 18.10.2017 בהתאמה, אשר הרשיע את המבקש על יסוד הודאתו בכתב האישום המתוקן וגזר עליו בין היתר עונש של 5 חודשי מאסר בפועל שירות, בהתאם לעונש שהוסכם בין הצדדים במסגרת הסדר טיעון.

2. המבקש הורשע על יסוד הודאתו בכתב האישום המתוקן בביצוע בצוותא של עבירה של הפרת אמונים, לפי

סעיפים 284, 29 ו-34ב לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

3. כתב האישום המתוקן הוגש נגד המבקש ואדם נוסף (להלן: מנהל הארנונה), אשר בתקופה הרלוונטית לכתב האישום כיהן כמנהל אגף ההכנסות ומנהל הארנונה בעירייה באזור השרון (להלן: העירייה), והיה עובד ציבור. מכוח תפקידו הוסמך מנהל הארנונה להודיע לבתי עסק על שומת הארנונה שהונפקה להם, לרבות שומת ארנונה רטרואקטיבית; לדון, לקבל או לדחות השגות של נישומים על שומת הארנונה; ולשנות נתונים שיש בהם כדי להשפיע על סך שומת הארנונה של החייבים.

כמתואר בכתב האישום המתוקן, המבקש היה חבר קרוב של מנהל הארנונה, קיים עמו שותפות עסקית בשתי חברות, ואף ניהל עמו חשבון בנק משותף.

החל מחודש ינואר 2013 עסק המבקש בהפחתת ארנונה לחייבים של העירייה בלבד, במשרדו "נאמן - המרכז להפחתת ארנונה והיטלים ושמאות" בכפר סבא. על פי האמור בכתב האישום המתוקן, העביר מנהל הארנונה למבקש מידע ביחס לשמונה בתי עסק שונים שחויבו בהיטלי ארנונה אשר חושבו באופן רטרואקטיבי. מידע זה הגיע למנהל הארנונה במסגרת עבודתו בעירייה, וכלל מידע ומסמכים פנימיים של העירייה לרבות מכתבים, שומות מתוקנות וטיוטות שלהם, מכתבי ריכוז שומות לחתימה ממשרד עורכי הדין שייצג את העירייה, ובהם נתונים אודות חישוב השומות, דו"חות מצב חשבון ממערכת "מטרופולינט" של העירייה, השגות שהתקבלו בעירייה ממשרדי עורכי דין שונים וטבלאות ריכוז של חובות חייבים.

על בסיס מידע זה פנה המבקש לבתי העסק, באופן ישיר או באמצעות אחותו, שעבדה במשרדו, והציע להם את שירותיו בהפחתת היטלי הארנונה תמורת תשלום. המבקש עשה כן בידיעתו של מנהל הארנונה.

על פי הנתען, במעשיהם אלו, שפורטו בהרחבה בכתב האישום המתוקן, ביצעו המבקש ומנהל הארנונה בצוותא חדא מעשי הפרת אמונים הפוגעים בציבור, תוך ניצול תפקידו ומעמדו של מנהל הארנונה.

4. ביום 5.7.2017 הרשיע בית משפט השלום את המבקש ומנהל הארנונה במעשים המיוחסים להם בכתב האישום המתוקן, על יסוד הודאתם בעובדות האמורות בו.

5. בדיון שהתקיים בבית משפט השלום ביום 18.10.2017, עתרו הצדדים לאמץ את הסדר הטיעון על פיו יושתו על המבקש ומנהל הארנונה עונש של 5 חודשי מאסר בפועל שירוצה בדרך של עבודות שירות, וכן עונש מאסר על תנאי וקנס ששיעורם ייקבע על פי שיקול דעתו של בית המשפט.

בגזר דינו מאותו היום אימץ בית משפט השלום את הסדר הטיעון והשית על המבקש ומנהל הארנונה עונש של 5 חודשי מאסר בפועל בדרך של עבודות שירות; עונש של 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעברו את העבירה בה הורשעו

או כל עבירה אחרת על טוהר המידות במשך שלוש שנים; וקנס בסך 5,000 ש"ח כל אחד.

בגזר דינו הדגיש בית המשפט, כי "מעשיהם של הנאשמים חמורים וקשים, גם בהינתן התיקון המשמעותי לקולא של כתב האישום המתוקן. מדובר במעשים שבוצעו בצוותא ופגעו פגיעה מוחשית בציבור". בית המשפט הדגיש עוד, כי בהחלטתו לאמץ את העונש המקל עליו הוסכם בהסדר הטיעון, ניתן משקל נכבד לקשיים הראייתיים בהוכחת האשמה, ולנסיבותיהם האישיות של המבקש ומנהל הארנונה. בהקשר זה ציין בית המשפט, כי:

"לולא הטעם להסדר הטיעון היה ברובו ראייתי, ספק אם היה מקום לאמצו ואני תקווה כי לא יועבר במסגרת הענישה המקלה שתוטל על הנאשמים בתיק זה מסר המקל עם נאשמים אחרים ופוטנציאליים שיחטאו בעבירות דומות".

6. תשעה ימים לאחר חלוף המועד להגשת ערעור, הגיש המבקש "בקשה בהולה להארכת מועד לנקיטת הליך". מאוחר יותר הגיש המבקש גם נימוקי ערעור מטעמו. בבקשה ובנימוקי הערעור נטען, כי הודה בכתב האישום המתוקן מטעמי נוחות, וכי על אף שאינו כופר בעובדות כתב האישום המתוקן, "הן אינן מגלות עבירה כלפיו". זאת, לטענתו, שכן הוא עצמו אינו עובד ציבור ולכן לא ניתן היה להרשיעו בעבירה של הפרת אמונים.

אשר לאיחור בהגשת הערעור נטען, כי הדבר נבע מחילופי ייצוג.

בדיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי ביום 22.4.2018, לאחר שמיעת טיעוני באי-כוח הצדדים, חזר בו המבקש מערעורו, בהמלצת בית המשפט, והערעור נדחה בפסק דין שניתן בתום הדיון. לבקשת המבקש נקבע כי הלה יתייצב לריצוי עונשו ביום 15.8.2018.

7. בחלוף שלושה חודשים ומחצה, ביום 9.8.2018, הגיש המבקש עתירה לבית משפט זה בשבתו כבית דין גבוה לצדק, בה נתבקש ביטולו של פסק דינו של בית משפט השלום, בנימוק שניתן בחוסר סמכות ועל כן בטל מעיקרו. לצד העתירה הוגשה גם בקשה למתן צו ביניים אשר יורה על עיכוב תחילת ריצוי עונשו של המבקש.

עתירה זו נדחתה על הסף, תוך שנקבע כי המסגרת הדיונית המתאימה לטענותיו של המבקש היא "בהליך פלילי ערעורי", בפרט כאשר הרשעתו של המבקש מבוססת על הודאה והסדר טיעון (בג"ץ 5903/18 פלוני נ' מדינת ישראל (12.08.2018)).

8. לנוכח דחיית העתירה, הגיש המבקש לבית משפט זה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי, כשלצידה "בקשה להארכת מועד לנקיטת הליך" – היא הבקשה שלפניי.

בבקשה נטען, כי חזרתו של המבקש מהערעור שהגיש לבית המשפט המחוזי נעשתה "בשיקול דעת לקוי" ומבלי

שהתקיים דיון בערעור גופו. כן נטען, כי לו תדחה בקשתו, ייגרם לו עיוות דין חמור. המבקש לא הציג כל נימוק להגשת הבקשה באיחור כה ניכר.

9. לגוף העניין, טען המבקש כי אין לראות בו "מבצע בצוותא" של העבירה, שכן הוא עצמו רק קיבל את המידע, ולא היתה לו כל כוונה פלילית בביצוע המעשים.

המבקש הוסיף וטען, כי עניינו מעורר שאלה משפטית בעלת חשיבות ציבורית, אשר טרם הוכרעה בפסיקה, והיא "האם ניתן להרשיע אזרח בעבירה של הפרת אמונים, ללא רכיב מרמה". בעניין זה נטען, כי הנסיבה של "עובד ציבור" האמורה בסעיף 284 לחוק העונשין מהווה "נתון אישי" כמובנו בסעיף 34 לחוק העונשין, המתקיים רק ביחס למנהל הארנונה, שהיה עובד ציבור, ולא ביחס למבקש, שהוא אזרח מן השורה.

בשל טענתו לפיה לא ניתן היה מלכתחילה להרשיעו בעבירה של הפרת אמונים, טען המבקש כי יש לאפשר לו לחזור בו מהודייתו "נוכח עיוות הדין החמור שנגרם לו בכך שהורשע בעבירה שאינה קיימת לגביו".

לבסוף נטען, כי כתב האישום המתוקן "סוטה סטייה בוטה ממדיניות ההעמדה לדין", שכן מהחלטתו של פרקליט מחוז ירושלים (כתוארו אז) א' אברבנאל מיום 19.11.2009, בעניינו של עו"ד אורי מסר, אשר צורפה לבקשה, עולה כי יש לנקוט משנה זהירות בהעמדתו לדין של מי שאינו עובד ציבור בעבירה של הפרת אמונים.

10. לאחר שעיינתי בבקשה ובנספחיה, באתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות.

כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן רק במקרים נדירים, המעוררים סוגיה משפטית עקרונית, אשר חורגת מעניינו של המבקש, או כאשר נגרם למבקש עיוות דין מהותי.

לא מצאתי כי הבקשה שלפניי מעוררת שאלה עקרונית או כי שיקולי צדק מצדיקים את התערבותו של בית משפט זה, ודי בכך כדי לדחותה.

11. אף לגופם של דברים, אני סבור כי דין הערעור להידחות.

המבקש הורשע בעבירה של הפרת אמונים כמבצע בצוותא. לעניין זה, קובע סעיף 29 לחוק העונשין כי "אין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר". משכך, אין יסוד לטענת המבקש לפיה לא ניתן היה להרשיעו כ"מבצע בצוותא" בשל כך שהוא רק קיבל את המידע, בעוד שמנהל הארנונה הוא שמסר אותו בניגוד לדין.

12. בדומה, אין יסוד אף לטענת המבקש לפיה הרשעתו בעבירה של הפרת אמונים בטלה מעיקרה.

עבירת הפרת אמונים, האמורה בסעיף 284 לחוק, דורשת כחלק מיסודות העבירה, כי מבצעה יהיה "עובד ציבור". בעניינו, אין חולק שהמבקש אינו עובד ציבור, ואולם שותפו לביצוע העבירה, מנהל הארנונה, היה בתקופה הרלוונטית לביצוע העבירה עובד ציבור.

השאלה המתעוררת היא אם כן, האם ניתן להרשיע את המבקש בעבירה זו, תוך החלת היסוד של "עובד ציבור" גם על המבקש, בשל כך שהוא ביצע את העבירה בצוותא חדא עם עובד ציבור. תשובתי לשאלה זו היא בחיוב.

סעיף 34 לחוק העונשין מחלק בין "נתונים אישיים", שנפקותם על מבצע העבירה שבו הם מתקיימים בלבד, לבין "נתונים ענייניים", שנפקותם לגבי כל אחד ממבצעי העבירה, אף אם אינם מתקיימים בו באופן ספציפי.

בלשון הסעיף:

"נתון שהוא תנאי להתהוות עבירה, תהיה לו נפקות לגבי כל צד לאותה עבירה, אף אם אינו מתקיים בו; ואולם נתון אישי שנפקותו מכוח חיקוק להחמיר בעונש, להקל בו, לשנותו בדרך אחרת, או למנעו, תהיה הנפקות לגבי אותו צד בלבד שבו הוא מתקיים".

הנתון של "עובד ציבור" מהווה תנאי להתהוות העבירה של הפרת אמונים. משכך, מדובר ב"נתון ענייני", ולא ב"נתון אישי", כטענת המבקש. נפקותו של נתון ענייני זה חלה, מכוח סעיף 34 לחוק העונשין, גם על המבקש, שאינו עובד ציבור. ממילא, ניתן היה להרשיעו כמבצע בצוותא של עבירת הפרת אמונים, בהיותו צד לעבירה, ובהיות שותפו לביצוע עובד ציבור (ראו: ע"פ 2247/10 שלום ימיני נ' מדינת ישראל, פ"ד סד(2) 666 (2011), בפסקה 32; ע"פ 6914/04 זאב פיינברג נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נט(6) 49 (2005), בפסקה 33).

13. משקבעתי כי ניתן היה להרשיע את המבקש בעבירה של הפרת אמונים, נשמטת הקרקע מתחת לטענתו לפיה יש לאפשר לו לחזור בו מהודייתו בעובדות כתב האישום המתוקן, בשל כך שלא ניתן היה להרשיעו בעבירה זו מלכתחילה.

14. לבסוף, יש לדחות אף את טענת המבקש בדבר הסטייה ממדיניות ההעמדה לדין בעניינו.

ככל שניתן לראות בהחלטת פרקליט מחוז ירושלים דאז בעניינו של עו"ד אורי מסר מדיניות מחייבת של רשויות התביעה, הרי שנאמר באותה החלטה כי "איננו שוללים את האפשרות להעמיד לדין אזרח שאינו עובד ציבור בגין שותפות לעבירת מרמה והפרת אמונים בדרך של ביצוע בצוותא עם עובד הציבור, סיוע או שידול". בהקשר זה, צוין כי במקרה כאמור יהיה על התביעה להוכיח כי האזרח היה מודע לטיב התנהלותו של עובד הציבור בקשר לביצוע העבירה,

ובין היתר כי היה מודע לכך שעובד הציבור פעל בניגוד לעיקרי הנהלים.

בענייננו, משהודה המבקש בכתב האישום, לא היתה לבית המשפט הזדמנות לבחון לעומקה את שאלת מודעתו של המבקש להיות מעשיו של מנהל הארנונה מנוגדים לנהלים, אך לצורך דיוננו כאן די לציין כי בכתב האישום בו הודה המבקש נכתב במפורש כי הלה פעל בצוותא חדא עם מנהל הארנונה לצורך קידום האינטרס הכלכלי של המבקש, תוך ניצול מעמדו ותפקידו של מנהל הארנונה (ראו למשל סעיפים 12 ו- 19 לכתב האישום). כך, לדוגמא, ציין המבקש בפני מנהלו של אחד מבתי העסק כי הוא "מקושר ברמות הכי גבוהות בעירייה".

15. לנוכח כל האמור, דין הבקשה לרשות ערעור להידחות. משקבעתי זאת, מתייתר הצורך לדון בבקשת המבקש למתן ארכה להגשתה.

ניתנה היום, ג' באלול התשע"ח (14.8.2018).

ש ו פ ט